

CETAD
CİNSEL EĞİTİM TEDAVİ VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ

20.11.2014

BASIN AÇIKLAMASI

NEFRET SUÇU MAĞDURU TRANS BİREYLERİ ANMA GÜNÜ

Kişinin kendi bedensel cinsiyetinden hoşnut olmaması, karşı cinsin bedenine sahip olma ve toplumda karşı cinsten birisi olarak kabul görme isteği, bu isteğin yaşamın her alanında sürekli olması ve buna cinsiyet kimliği sıkıntısının eşlik etmesine transseksüalite denilmektedir. Cinsiyet kimliğimiz, yani bedenimizi ve benliğimizi bir cinsiyet üzerinde algılayışımız, seçim yaparak karar verebileceğimiz, dolayısı ile değiştirebileceğimiz bir özellik değildir. Cinsiyet kimliği, kişinin öznel kimliğinin bir parçası olduğu için transseksüellik de tam zamanlı, yaşamın özel ve kamusal alanlarını kapsayan, bir kimlik ve varoluş biçimidir. Herhangi bir kişinin cinsiyet kimliğini veya cinsel yönelimini gizleyerek sağlıklı bir yaşam sürebilmesi gerçekçi değildir.

Transseksüalite bir ruh hastalığı değil, bedensel cinsiyet ile cinsiyet kimliği arasında bir uyumsuzluk durumudur. Transseksüel bireyler, toplumun genelleştirdiği cinsiyet normlarına uymadıkları için kimlikleri yok sayılmakta, aileleri ve sosyal çevreleri tarafından da ayrımcılığa maruz kalmakta, sözel veya fiziksel olarak taciz edilmekte, kısacası cinsel kimlikleri nedeniyle psikolojik ve fiziksel istismara uğramaktadırlar. Kişinin yaşamının tüm evrelerine yayılan ve toplumun herhangi bir kesiminden gelebilecek bu ayrımcı tutumlar ve bunların yaratacağı travmatik etki kaçınılmaz olarak bireyin ruh sağlığını da etkilemektedir.

Ergenlik döneminde aile içinde başlayan ayrımcılık, evden atılma ya da ev hapsi gibi baskılar, eğitim kurumlarında da devam etmekte, pek çok trans birey olmadıkları bir kimlikte görülme ve tanınma zorunluluğu nedeniyle eğitimlerine devam edememektedir. Erişkin yaşamlarında bu ve benzeri nedenlerle genellikle vasıfsız işlerde çalışmak zorunda bırakılan trans bireyler, cinsel kimliklerini gizleyebilmek için çoğunlukla sigortasız çalışmakta, gizlemedikleri takdirde iş yerinde yıldırma gibi kötü muamelelere ve işlerini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Erkek feminenliğinin dışa vurulmasına karşı sosyal yasakların daha katı olması nedeniyle, trans kadınlar trans erkeklerden daha sık ve daha ciddi boyutta ayrımcılık ve şiddete maruz kalmakta, çalışma hayatından dışlanmakta, bir kısmı geçimini zorunlu seks işçiliği yaparak sağlayabilmektedir.

Toplumsal hayatın her alanında travmatize edilen, yok sayılan trans bireyler, pek çok devlet hastanesinde cinsiyet dönüşümü sürecinde hormon ve cerrahi tedavileri için genel sağlık sigortalarından yararlanamamakta, trans bireylerin ihtiyaç duydukları bakım hizmetleri konusunda psikiyatri, endokrinoloji, üroloji, jinekoloji ve tedavi sonrasında izlemlerini yapacak aile hekimliği alanlarında yeterli donanıma sahip uzman personelin kısıtlı olması gibi nedenlerle sağlık hizmetlerine erişim konusunda da zorluk yaşamakta ve hak ihlallerine maruz kalmaktadırlar. Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından “*İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun*” adıyla ve 5013 Kanun numarası ve 03.12.2003 tarihinde kabul edilmiş, 20 Nisan 2004 tarih ve 25439 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin 1. Madde’sinde “*Bu sözleşmede tüm insanların haysiyetini ve kimliğini koruyacak; biyoloji ve tıbbın uygulanmasında, ayırım yapmadan herkese, bütünlüklerine ve diğer hak ve temel hürriyetlerine saygı gösterilmesini güvence altına alacaklardır*” ifadesi;

İnsanın Üstünlüğü tanımlayan 2. Madde’de “*İnsanın menfaatleri ve refahı, bilim veya toplumun saf menfaatlerinin üstünde tutulacaktır*” ifadesi; Sağlık Hizmetlerine Erişimde Adalet’i tanımlayan 3. Madde’inde ise “*Taraflar, sağlık gereksinimleri ve mevcut kaynakları dikkate alarak, kendi yasal yetkileri dahilinde, uygun nitelikteki sağlık hizmetlerinden adil bir şekilde yararlanılmasını sağlayacak uygun tedbirleri alacaklardır*” ifadesi bulunmaktadır. TBMM tarafından onaylanmış bu evrensel ilkelere rağmen uygulamada ve mevzuatta trans bireylere yönelik ayrımcılık sürmektedir.

Trans bireylerin maruz kaldıkları ayrımcılık ve insan hakları ihlallerinde nefret söyleminin rolü önemlidir, bunun uç noktası olarak nefret cinayetleri son sekiz yılda Türkiye’de 36 trans bireyin hayatını hedef almıştır. 2013 Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli İnsan Hakları İhlalleri İzleme Raporu’nda medyaya yansıyan 4 nefret cinayeti, 1 tecavüz, 10 nefret saldırısı (ikisi ateşli silahla, ikisi kesici aletle), 1 linç girişimi, 1 kundaklama, 1 kaçırma vakası yaşandığı, ayrıca İstanbul’da polis operasyonu ile 15 trans bireyin evlerinin kapıları kırılarak gözaltına alındığı belirtilmiştir. Faillerin yakalandığı nefret cinayetlerinin çoğunda ise sanıklar haksız tahrik indirimi talebinde bulunmuş, bir kısmının cezasında bu nedenle iyileştirme yapılmıştır.

Bilimsel hiçbir geçerliliği olmadığı, Türk Tabipleri Birliği, Türkiye Psikiyatri Derneği, Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği tarafından gerekçeleriyle defalarca vurgulanmasına rağmen, Türk Medeni Kanunu 40. Madde’de yer alan “bir kişinin cinsiyet geçişi ameliyatı olabilmesi için üreme yeteneğinden kalıcı olarak yoksun olması gerekir” şeklindeki şart ile trans bireylerin temel insan haklarından biri, yasal olarak ihlal edilmektedir.

Günümüzde toplumsal yargıları etkileyen ve dönüştürme gücü olan en önemli kaynaklardan birini medya oluşturmaktadır. Medyada trans bireylere yönelik marjinal yaftalamaların engellenmesi ve doğru bilgilendirmenin yapılması, hem geleneksel cinsel kimlik normlarının esnekleşmesine ve transseksüalitenin toplum gözünde normalleşmesine, hem kendini tanıma ve adlandırma sürecinde olan ve yardım arayan trans bireylerin içselleştirdikleri olumsuz yaftalarla kendilerinden utanmalarını engellemeye, hatta doğru tedavi merkezlerine yönlendirmelerine yardımcı olacaktır.

Yasal düzlemde trans bireyler için hak ihlali olan fertilité şartının kalkması, nefret söylemlerinin ve suçlarının haksız tahrik indirimleri ile ödüllendirilmesi yerine cezaların ağırlaştırılarak caydırıcılık kazanması, sağlık alanında trans bireylerin ihtiyaçlarını sağlayabilecek yeterlilikte trans pozitif sağlık hizmet alanlarının desteklenmesi, trans bireylerin eşit vatandaşlık haklarına sahip olmaları ve devlet temelli ayrımcılığa son verilmesi için ilk adım olmalıdır.

Trans bireylerin yaşadıkları toplumsal, hukuksal ve politik ayrımcılık sadece psikiyatrinin değil sosyal bilimlerin de konusudur. Bu konuda yapılabilecek çok disiplinli çalışmaların, transseksüel bireylerin sorunlarına çözüm bulunmasında ve transfobinin ortadan kaldırılmasında rehber olacağını düşünüyoruz. Bu amaçla 20 Kasım trans bireylere yönelik nefret suçunu anma gününde yaşamın bir çok alanında süren ama özellikle trans bireylerin sağlık hakkının kullanmada yaşadıkları ayrımcılık ve insan hakkı ihlallerine kamuoyunun dikkatini çekmek istiyoruz.

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ
TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ
CİNSEL EĞİTİM TEDAVİ VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ